

BYLO TO PRÁVĚ PŘED 60 LETY...

Milí přátelé,

jsem ráda, že se mohu setkat s novými přáteli Petrкова a zároveň, že jsem se opět shledala s přáteli, které znám již řadu let. Barbora, s níž jsme pracovaly na díle Suzanne Renaudové, vám přeloží pár slov.

Jak víte, 28. září je výročí úmrtí Bohuslava Reynka. A dovolíte-li osobní vzpomínku, bylo to právě 28. září v roce 1963, tedy před 60 lety, kdy jsem odtud, z tohoto domu, po měsíčním pobytu u Reynků odjížděla. O dva dny později se Suzanne Renaudová dožila 75 let. Pak jsem ji již nikdy neviděla, zemřela o několik měsíců později.

S Lucií Tučkovou jsme si řekly, že Suzanne Renaudové vzdáme hold tím, že si v jejím domě poslechneme její poezii v rodném jazyce. Naše pozvání tedy přijala MaO Tourmen, která se již dlouhá léta zasazuje o poznávání díla této autorky. Prostřednictvím jejích básní pro vás převede život básnířky z Dauphiné. Život, který po sňatku s českým grafikem Bohuslavem Reynkem v roce 1926 vedl k dlouhému a těžkému exilu v Československu.

Život, který jsem sdílela se Suzanne a Bohuslavem a s jejich syny Danielem a Jiřím celé září 1963. Suzanne Renaudová chodila spát pozdě, rozjímala nad básní nebo se nechávala unášet vzpomínkami – okno v kuchyni zůstávalo dlouho do noci rozsvícené. Některé dny se nořila do hluboké nostalgie. Sedávala jsem u ní dlouhé hodiny v kuchyni, kde se kolem kachlových kamen soustředil život celého domu. Suzanne Renaudová mi vyprávěla o meziválečném Grenoblu, o svých vzdálených přátelích, četbě a oblíbených autorech. Pro mě to bylo skutečné předávání kultury, protože kvůli svému vědeckému studiu jsem byla literatuře a umění poněkud vzdálena.

Reynek naopak vstával velmi časně v noci – oba básníci pracovali jako měsíc a slunce! Mě budil kolem páté hodiny. V kuchyni na mě čekal šálek kávy s mlékem, a vedle tohoto staročeského hrnečku úryvek z evangelia ke čtení. Zatím co on u ohně, na kolenou, ryl destičku. I skrze něj mě věci ducha zaplavovaly svým bohatstvím.

Zbytek dne ubíhal v zaběhnutých rituálech: přinesení dřeva na oheň, čištění zeleniny na polévku, cesta k Marušce, laskavé prodavačce, od které jsme si nosili jídlo připravené v JZD. Na konci dne Reynek dohlížel ve chlívě na vaření brambor pro padesát prasat. Tato chvíle dne nás pojila v tiché spoluúčasti. Tam jsem ho nacházela sedět před velkým pařákem, když jsem se vracela ohřát po koupání v blízkém rybníku. Vzpomínám si i na procházky lesem nebo cesty do mlýna v Lípě k Melounovým. Dny jako by v tom krásném podzimu lehce ubíhaly.

O politickém kontextu jsme se nebavili. Bezstarostnost mého věku (bylo mi 20 let) mi v tom momentě nedovolila vnímat šíři problémů jak duchovních, tak materiálních, se kterými se v tehdejší Petrkově potýkali. Věděla jsem, že aby mohli vylepšit nedělní oběd, stával nejstarší syn Daniel část noci ve frontě před masnou. Zdálo se mi také, že návštěvy si povídají velice obezřetně. Ale na nic jsem se neptala.

Teprve o dvacet let později, když jsem se začala zabývat dílem těchto dvou umělců, jsem si postupně uvědomovala výjimečné a tragické aspekty jejich osudů. Osud Suzanne Renaudové byl obzvlášť tvrdý, jak se můžete přesvědčit v knize, kterou jsme právě vydali – *Lettres à ses amis tchèques / Dopisy českým přátelům*. Víme, do jaké míry byla Reynkova žena zasažena a zahanbena zradou Francie při podpisu Mnichovské dohody.

Přišla válka, nacistický a poté komunistický režim se ujaly moci a sled strastiplných událostí nedával Suzanne naději, že se do Francie ještě kdy vrátí. A tak ji s touto obětovanou zemí pojilo hluboké přátelství a věnovala jí velmi krásné básně.

Toto přátelství je patrné i v korespondenci, svědčící o její spoluúčasti s českými rodinami, jejichž osudy sdílí: s rodinou doktora Pojera, otce Dagmar Halasové, která přeložila většinu této knihy, s rodinou nakladatele Zdeňka Řezníčka, jehož syn Petr na překladu také participoval. A konečně množství dopisů, které Suzanne Renaudová psala Evě Florianové, dceři nakladatele Josefa Floriana, dokládá hluboké přátelství obou žen až do posledních Vánoc Suzanne Renaudové v prosinci 1963.

Teprve když jsem objevila tuto korespondenci a začala s ediční prací, jsem pochopila nesmírné obtíže každodenního života v Petrkově a utrpení těch, kteří tam žili. Suzanne Renaudová se kvůli cenzuře mohla jen stěží svěřit svým přátelům ve Francii se svými životními podmínkami. Na druhou stranu domácí pošta byla kontrolována méně. Mohla se svěřovat svým českým přátelům, sdílet s nimi těžkosti své nešťastné adoptivní vlasti a společně hledat řešení mnoha domácích problémů. Představte si tehdejší Petrkov:

Já sama jsem dost smutná a skleslá; staly se z nás stroje na práci, na platby vyšší, než jsou naše zdroje ve strastiplném ovzduší úzkosti a nejistoty; se stále větším steskem hledím směrem ke své rodné zemi, je však třeba jít dál odvážně svou cestou až na konec. (Evě Florianové, 21.12.1948).

Je stále obtížnější vymýšlet menu, zejména když člověk má mužské, kteří pracují; i když nejsou nároční, musí se žít. Tento rok nebudeme mít žádnou možnost pěstovat zeleninu s výjimkou několika salátů. (Evě Florianové, 21.06.1962). *A doufáme, že budeme moci vykrmit nějakého toho vepře.* (Evě Florianové, 21.12.1955).

Jsme patrně na dlouho odsouzeni k šedému a nesnadnému životu; je třeba vytvořit si jakýsi ráj v nitru... (Evě Florianové, 21.12.1955).

Tak to tedy bylo. Dlouho jsem se snažila pochopit, jak tato výjimečná rodina dokázala dát smysl své existenci navzdory složité situaci. Dnes k nám poezie Suzanne Renaudové promlouvá, provází nás životem, mým, vaším... Teď ji uslyšíte.

Annick Auzimour
Petrkov 28 září 2023
Překlad Petr Turek